

การศึกษามบทบาทผู้หญิงในวรรณคดีชาดกกับชาดกที่แต่งในประเทศไทย

นางสาวพรวิภา วัฒนชันากุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

หน่วยวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-738-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017707

A STUDY OF THE ROLES OF WOMEN IN THE JATAKA
COMMENTARY AND THE JATAKAS COMPOSED
IN THAILAND

Miss Pornvipa Watarachanakool

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Division of Comparative Literature

Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-738-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาบทบาทผู้หญิงในวรรณคดีชาดกกับชาดกที่แต่งในประเทศไทย
 โดย น.ส.พรวิภา วัชรชานกุล
 ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
 อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์
 นายบรรจบ บรรณรุจิ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

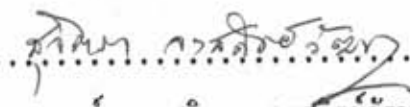

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการสอบ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฐานิสร์ ชาครัตน์พงศ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (นายบรรจบ บรรณรุจิ)

กรรมการ
 (อาจารย์ ดร.สุจิตรา จงสิตกุลวัฒนา)

พิมพ์ที่กรุงเทพมหานคร โดย บริษัท อสมท จำกัด ในกรอบความร่วมมือ ไทย-ญี่ปุ่น

พริวิภา วัชรชานกุล : การศึกษาบทบาทผู้หญิงในอรรถกถาชาดกกับชาดกที่แต่งในประเทศไทย
วรรณคดีเปรียบเทียบ (A STUDY OF THE ROLES OF WOMEN IN THE JATAKA COMMENTA-
RY AND THE JATAKAS COMPOSED IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประคอง
นิมมานเทมินทร์, นายบรรจบ บรรณรุจิ, 148 หน้า. ISBN 974-578-738-8

วิทยานิพนธ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทผู้หญิงในอรรถกถาชาดก กับชาดกที่แต่งในประเทศไทย
ว่าชาดกแต่ละฝ่ายปรากฏบทบาทผู้หญิงอย่างไรบ้าง บทบาทผู้หญิงในอรรถกถาชาดกมีอิทธิพลต่อบทบาทผู้หญิง
ในชาดกที่แต่งในประเทศไทยมากน้อยเพียงใด และบทบาทผู้หญิงในชาดกทั้งสองฝ่ายมีส่วนช่วยสื่อคำสอนของ
พุทธศาสนาในเรื่องใดบ้าง

ผลการศึกษาพบว่า บทบาทผู้หญิงในอรรถกถาชาดกมีอิทธิพลต่อบทบาทผู้หญิงในชาดกที่แต่งใน-
ประเทศไทย ใน ๔ บทบาท คือ บทบาทผู้หญิงที่ให้โทษแก่ผู้อื่น บทบาทผู้หญิงในฐานะมารดาที่มีความรักต่อลูก
บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะภรรยา บทบาทผู้หญิงที่เป็นเพศอ่อนแอ และบทบาทเบ็ดเตล็ด

ชาดกที่แต่งในประเทศไทยได้เสนอบทบาทผู้หญิงที่เป็นลักษณะเด่นอื่นไว้ด้วย ได้แก่ ผู้หญิงที่มี
ความรู้ความสามารถพิเศษ ผู้หญิงเป็นที่พึ่งและช่วยเหลือสามีได้ ผู้หญิงงามเป็นที่ต้องการเสาะหาของชาย
ผู้หญิงที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี ผู้หญิงที่ช่วยเหลือตนเองได้
และผู้หญิงในฐานะที่เป็นภรรยาคนเดียว

นอกจากนี้ บทบาทผู้หญิงทั้งในอรรถกถาชาดกและชาดกที่แต่งในประเทศไทย ยังได้ช่วยสื่อคำสอน
ของพุทธศาสนาในเรื่องต่าง ๆ คือ ดันเหตุแห่งทุกข์ กรรมและผลของกรรม สภาพความจริงของชีวิต
การคบมิตร ความกตัญญูกตเวที ความรัก และหลักการครองเรือน

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา วรรณคดี เปรียบเทียบ
สาขาวิชา วรรณคดี เปรียบเทียบ
ปีการศึกษา ๒๕๓๓.....

ลายมือชื่อนิติต พรวิภา วัชรชานกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ประคอง นิมมานเทมินทร์

PORNVIPA WATARACHANAKOOL : A STUDY OF THE ROLES OF WOMEN IN THE JATAKA COMMENTARY AND THE JATAKAS COMPOSED IN THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRAKONG NIMMANAHAEMINDA, Ph.D., MR. BUNJOB BUNNARUJI, 148 PP.

This thesis focuses on the study of the roles of women in the Jataka Commentary and the Jatakas composed in Thailand in order to examine the roles of women in each Jataka , how much influence the former has on the latter, and how the roles of women in both kinds of Jatakas contribute to the Buddhist teaching.

According to the study, the roles of women in the Jataka Commentary influence those in the Jatakas composed in Thailand in 5 major roles; as a harmful person, a loving mother, a dutiful wife, an inferior sex and other miscellaneous roles.

The Jatakas composed in Thailand also provide some distinguished roles of women, such as a talented person, a dependable and helpful wife, a beauty queen, an intelligent lady, a honest and true friend of man, an independent person and a sole wife.

Besides, the roles of women in both kinds of Jatakas also contribute to Buddhist teaching concerning the cause of sufferings, the law of cause and effect, the truth of life, principles for making friends, gratitude, love and principles for married life.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา Comparative Literature
สาขาวิชา Comparative literature
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต พรวิภา ขาววิจิตร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผ.ศ. - พรวิภา

กิตติกรรมประกาศ

ขอบุชาพระคุณของพ่อและแม่ผู้เป็นที่รักยิ่งของลูก
 ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ข้าพเจ้า
 จนประสบความสำเร็จในขั้นนี้

ขอบคุณน้ำใจของพี่และเพื่อนทุกท่านที่ได้เกื้อกูลช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในการเขียน
 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เมตตาจิตของพี่และเพื่อนทุกท่านจักอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าตลอดไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	13.1, 37.1-3
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	1
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
ขั้นตอนและวิธีดำเนินการศึกษา.....	2
ขอบเขตและ เนื้อหาของการศึกษา.....	3
บทที่ 2 ลักษณะทั่วไปของอรรถกถาชาดกกับชาดกที่แต่งในประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง กับบทบาทผู้หญิง.....	11
มูลเหตุการเล่าเรื่อง.....	12
1. มูลเหตุการเล่าเรื่องเกี่ยวกับบุคคล.....	14
2. มูลเหตุการเล่าเรื่องเกี่ยวกับภิกษุสงฆ์.....	16
3. มูลเหตุการเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระธรรม.....	17
4. มูลเหตุการเล่าเรื่อง เบ็ดเตล็ด.....	18
เนื้อเรื่อง.....	19
1. การเลือกคู่ครอง.....	19
2. ปัญหาธรรม.....	22
3. การชมโฉมและบทรัก.....	23
4. การพลัดพราก.....	25
5. การผจญภัย.....	26
6. ความฝัน.....	28

	หน้า
ตัวละคร.....	30
1. พระโพธิสัตว์.....	31
2. ตัวละครหญิง.....	37
ก. ตัวละครหญิงจัดกลุ่มตามสถานะ.....	38
ข. ตัวละครหญิงจัดกลุ่มตามประเภทบทบาท.....	42
บทที่ 3 บทบาทผู้หญิงในวรรณคดีชาดกที่มีอิทธิพลต่อบทบาทผู้หญิงในชาดกที่แต่งในประเทศไทย.....	46
บทบาทผู้หญิงที่โศกเศร้า.....	47
1. ผู้หญิง เป็นต้นเหตุความยุ่งยากและนำไปสู่ทุกข์ภัย.....	48
2. ผู้หญิง เป็นผู้รักมากในกามคุณ.....	50
3. ผู้หญิง เป็นคนอกตัญญูประทุษร้ายสามี.....	51
บทบาทผู้หญิงในฐานะมารดาที่มีความรักต่อลูก.....	54
บทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะภรรยา.....	59
บทบาทผู้หญิงที่เป็นเพศอ่อนแอ.....	67
1. การอยู่ในฐานะค้อยกว่าชาย.....	67
2. ความซางวิตกเป็นทุกข์ของผู้หญิง.....	70
3. การต้องพึ่งพาสามี.....	73
บทบาทเบ็ดเตล็ด.....	78
1. บทบาทผู้หญิงที่ช่วยเหลือตัวละครเอกของเรื่อง.....	78
2. บทบาทผู้หญิงในฐานะตัวประกอบเรื่อง.....	80
3. บทบาทผู้หญิงที่เกี่ยวกับศาสนา.....	84
บทที่ 4 บทบาทผู้หญิงที่เป็นลักษณะเด่นของชาดกที่แต่งในประเทศไทย.....	89
บทบาทผู้หญิงที่ปรากฏเฉพาะในชาดกที่แต่งในประเทศไทย.....	90
1. บทบาทผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถพิเศษ.....	90
2. บทบาทผู้หญิง เป็นที่พึ่งและช่วยเหลือสามีได้.....	96

	หน้า
บทบาทผู้หญิงที่ขาดที่แต่งในประเทศไทย เน้นมากกว่าอรรถกถาชาดก.....	98
1. บทบาทผู้หญิงงามเป็นที่ต้องการเสาะหาของชาย.....	99
2. บทบาทผู้หญิงที่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด.....	102
3. บทบาทผู้หญิงที่มีความซื่อสัตย์และร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี.....	107
4. บทบาทผู้หญิงที่ช่วยเหลือตนเองได้.....	110
5. บทบาทผู้หญิงในฐานะที่เป็นภรรยาคนเดียว.....	113
บทที่ 5 บทบาทผู้หญิงในอรรถกถาชาดกกับชาดกที่แต่งในประเทศไทยที่ช่วยสื่อ	
คำสอนของพุทธศาสนา.....	117
คำสอนเรื่องต้นเหตุแห่งทุกข์.....	118
คำสอนเรื่องความกตัญญูทุกเวทิตี.....	121
คำสอนเรื่องกรรมและผลของกรรม.....	122
คำสอนเรื่องสภาวะชีวิต.....	126
คำสอนเรื่องการคบมิตร.....	129
คำสอนเรื่องความรัก.....	131
คำสอนเรื่องหลักการครองเรือน.....	136
บทที่ 6 สรุป การศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	145
เอกสารอ้างอิง.....	147
ประวัติผู้เขียน.....	148